

<p>فصل : سوم (چالش های جهانی) درس: دوازدهم نام طراح: محمود یعقوبی سرگروه جامعه شناسی شهرستان زیرکوه</p>	<p>به نام خدا معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیر خانه راهبردی کشوری علوم اجتماعی و سواد رسانه تولید شده در استان خراسان جنوبی</p>	<p>محتوای نوشتاری کتاب: جامعه شناسی (۲) سال تحصیلی: ۱۳۹۹-۱۴۰۰</p>
--	---	---

عنوان درس : بحران های معرفتی و معنوی

«مقدمه»

۱- آیا چالش های جهانی پایان می یابند؟ مثال بزنید.

خیر- چالش های جهانی، به تدریج و یکی پس از دیگری آشکار می شوند، اغلب پایان نمی یابند و با بروز چالش های جدید، چالش های پیشین نیز همچنان باقی می مانند. برای مثال، چالش فقر و غنا در چند قرن گذشته بروز کرد اما همچنان پابرجاست.

۲- چالش های جهانی به چه ترتیبی ظاهر می شوند؟

ابتدا چالشهای اقتصادی، سیاسی، نظامی و..... رخ می دهند. سپس چالش ها بحران های معرفتی، معنوی، اخلاقی، عاطفی و..... ظاهر می شوند.

۳- به چه دلیل فرهنگ غرب نمی تواند چالش های فرهنگ خود را به دیگران نسبت دهد؟

این چالش ها در مواجهه با سایر فرهنگ ها به وجود نمی آیند و همگی از درون فرهنگ غرب برمی خیزند. علت این چالش ها درونی است، نه بیرونی، به همین دلیل فرهنگ غرب نمی تواند آن را به دیگران نسبت دهد.

۴- چرا وقتی آثار چالش های غرب در سطح جهان آشکار می شود فرهنگ های دیگر نباید چاره این چالش ها درمان

این دردها را از غرب بخواهند؟

چون علت این چالش ها درونی است و همگی از درون فرهنگ غرب برمی خیزد و فرهنگ های دیگر نباید همان راهی را بروند که فرهنگ غرب رفته است. چراکه اگر کوری، کوردیگر اهدایت کننده دویه چاه خواهند افتاد.

۵- عمیق ترین لایه فرهنگ معاصر غرب و روح و شالوده آن چیست؟

سکولاریسم-اومانیسم و روشنگری

«بحران معرفتی»

۶- در فرهنگ قرون وسطی معتبرترین راه شناخت جهان چه بود؟

کتاب مقدس و شهود آباء کلیسا

۷- در فرهنگ قرون وسطی کدام راه شناخت جهان نادیده گرفته می شد؟

شناخت از راه عقل و تجربه

۸- روش معرفتی قرون وسطی (کتاب مقدس و شهود آباء کلیسا) در کدام دوران مورد تردید قرار گرفت و چه پیامدی

داشت؟

در دوران **رنسانس** این روش معرفتی مورد تردید قرار گرفت و به تدریج به بحران معرفتی انجامید.

۹- جهان غرب برای برون رفت از بحران معرفتی (تردید در روش معرفتی قرون وسطی) چه اقدامی انجام داد؟

وحی و شهود را در شناخت علمی نادیده گرفت و به شناخت از راه عقل و تجربه بسنده کرد.

۱۰- به چه دلیل در قرن نوزدهم و بیستم شناخت حسی و تجربی را تنها شناخت علمی می دانستند؟

چون شناخت عقلی دوام و اعتبار خود را از دست داد.

۱۱- در قرن نوزدهم و بیستم تنها راه شناخت علمی جهان چه بود؟

شناخت حسی و تجربی

۱۲- جامعه شناسان در قرن نوزدهم به دنبال داوری درباره چه اموری با روش حسی و تجربی بودند؟

در قرن نوزدهم جامعه شناسان به دنبال آن بودند که درباره حقایقی که پیامبران از طریق وحی درباره جامعه بشری بیان کرده

اند یا عالمان با استدلال های عقلی به آن ها رسیده اند، با روش حسی و تجربی داوری کنند.

۱۳- جامعه شناسی قرن نوزدهم.....تنها راه درست برای شناخت جهان هستی می دانست.

روش تجربی

۱۴- چرا غرب این مطلب را به نخبگان جوامع غیر غربی القامی کرده که پیروی از فرهنگ غرب تنها راه پیشرفت

و توسعه دیگر فرهنگ هاست؟

جامعه شناسان قرن نوزدهم روش تجربی خود را تنها راه درست برای شناخت جهان هستی می دانستند و معتقد بودند آگاهی ها

و علوم جوامع دیگر غیر علمی است

۱۵- بحران معرفتی جدید (روش حسی و تجربی) در فرهنگ غرب چه هنگامی آغاز شد؟

هنگامی آغاز شد که محدودیت های علمی دانش تجربی و همچنین وابستگی آن به معرفت های غیر تجربی و غیر حسی آشکار شد.

۱۶- چه زمانی و چرا علم (تجربی) از داوری ارزشی دست برداشت و به امور طبیعی محدود شد؟

در نیمه اول قرن بیستم، با روشن شدن محدودیت های علم تجربی، علم از داوری ارزشی دست برداشت و به امور طبیعی محدود

شد.

۱۷- چه زمانی و چرا علم مدرن (تجربی و حسی) زیر سوال رفت؟

در نیمه دوم قرن بیستم با روشن شدن اینکه علم تجربی دارای مبانی غیر تجربی است، علم مدرن زیر سوال رفت.

۱۸- در نیمه دوم قرن بیستم باروشن شدن اینکه علم تجربی دارای مبانی غیر تجربی است چه پیامدی برای علم مدرن (تجربی وحسی) به دنبال داشت؟

علم مدرن زیرسوال رفت. آشکار شد علم تجربی غربی تنها تفسیر ممکن از جهان طبیعت نیست، بلکه تفسیرهای متناسب با فرهنگ های دیگر نیز می تواند وجود داشته باشد.

۱۹- تردید درباره مبانی علوم تجربی غربی، تردید درباره چه چیزی بود؟

تردید درباره بنیان های هویتی فرهنگ غرب یعنی لایه های عمیق یا همان **فلسفه روشنگری** بود.

۲۰- بحران معرفتی - علمی غرب در کدام ابعاد ظاهر شد؟

الف) افول روشنگری و شکل گیری جریان های پست مدرن

ب) ناسازگاری ابعاد معرفتی جهان غرب با نیازهای اقتصادی و سیاسی آن

۲۱- چه زمانی استقلال معرفت علمی - تجربی مخدوش شد و هویت روشنگرانه آن مورد تردید قرار گرفت؟

روشنگری مدرن از قرن نوزدهم مبتنی بر حس و تجربه بود و بر اساس آن، شناخت غیر تجربی، علمی دانسته نمی شد ولی پس از اینکه مشخص شد، علم تجربی به معرفت های غیر تجربی وابسته است، استقلال معرفت علمی - تجربی مخدوش شد و هویت روشنگرانه آن مورد تردید قرار گرفت.

۲۲- تردید در روشنگری به منزله تردید در ..... جهان مدرن بود.

هویت معرفت شناختی

۲۳- کدام دانشمندان را پسامدرن می خوانند؟ چرا؟

دانشمندانی را که در اصل **روشنگری مدرن** تردید کرده اند، پسامدرن می خوانند، زیرا از اصول جهان مدرن عبور کرده و به فراسوی آن رسیده اند.

۲۴- متفکران پسامدرن چه زمانی در اصول و مبانی فرهنگ غرب تردید کردند؟

زمانی تردید کردند که سیاست و اقتصاد جهان غرب، ابعاد جهانی پیدا کرده و نیازمند علمی بود که حضور جهانی آن را توجیه جهانی کند اما اندیشه های پسامدرن این ظرفیت را نداشتند.

۲۵- ناتوانی جهان غرب برای توجیه حضور جهانی خود، (در شرایطی که اقتصاد و سیاستش به این حضور نیاز دارد)

بیانگر کدام بعد از بحران معرفتی و علمی است؟

ناسازگاری بین عملکرد اقتصادی و سیاسی غرب با توانمندی های معرفتی و علمی آن.

«بحران معنویت»

۲۶- در فرهنگ مدرن گرایش ها و رفتارهای دینی در چه صورت امکان مطرح شدن دارند؟

در فرهنگ مدرن سکولاریسم به صورت آشکار مطرح شد. در این فرهنگ، گرایش ها و رفتارهای دینی تنها با توجیه **دنیوی** امکان مطرح شدن دارند.

۲۷- سکولاریسم به ترتیب در کدام حوزه های فرهنگ غرب ظاهر گردید؟

سکولاریسم به ترتیب در حوزه های **هنر - اقتصاد - سیاست - علم** ظاهر گردید و فرهنگ تخصصی هر یک از این حوزه ها، سکولار و دنیوی شد اما فرهنگ عمومی جامعه غربی، در محدوده زندگی شخصی و خصوصی افراد، همچنان دینی باقی ماند.

حضور دین در فرهنگ عمومی جامعه غربی (برگزاری مراسم عید پاک، ازدواج و تدفین براساس آموزه های مسیحیت)

۲۸- گمان و باور غلط برخی جامعه شناسان غربی در قرن بیستم در خصوص حضور دین در قلمرو فرهنگ عمومی - چه بود؟

برخی جامعه شناسان بر این گمان بودند که در قرن بیستم، دین از آخرین عرصه حضور خود - یعنی قلمرو فرهنگ عمومی - بیرون خواهد رفت اما واقعیت، خلاف این پیش بینی رانشان داد. طی قرن بیستم نه تنها دین از فرهنگ عمومی مردم خارج نشد بلکه در سالهای پایانی آن نگاه معنوی و دینی، به سطوح مختلف زندگی انسان ها بازگشت.

۲۹- متفکران از موج بازگشت به دین که نشانه بحران معنویت در فرهنگ غرب است با چه عناوینی یاد کردند؟
«فول سکولاریسم» و «پساسکولاریسم»

۳۰- موج بازگشت به دین در فرهنگ غرب نشانه کدام بحران است؟

بحران معنویت

۳۱- مهمترین علت تداوم باورهای دینی و معنوی در زندگی انسان چیست؟

نیاز فطری آدمی به حقایق قدسی و ماوراء طبیعی

۳۲- آیا فرهنگ مدرن غرب به آرمان های انقلاب فرانسه رسید؟

خیر - فرهنگ غرب بانکار حقایق قدسی، نه تنها به آرمان های انقلاب فرانسه نرسید بلکه باصالت بخشیدن به انسان دنیوی در قرن بیستم به پوچ گرابی، یاس و ناامیدی و مرگ آرمان ها و امیدها انجامید.

چالش های معنوی، اخلاقی و عاطفی، چالش های برخاسته از عمق فرهنگ غرب هستند.

۳۳- گریز و روگردانی از سکولاریسم در جوامع غربی، چه پیامدهای اجتماعی داشت؟

الف) برخی از نخبگان جهان غرب رابه جست وجوی سنت های قدسی و دینی واداشت.

ب) مهاجران ساکن کشورهای غربی راکه اغلب مرعوب فرهنگ مدرن شده بودند، به سوی هویت دینی خودفراخواند.

ج) بازار معنویت های کاذب و دروغین رارونق بخشید، خرافه پرستی، شیطان پرستی، انواع بازسازی شده ادیان و عرفان های شرقی و سرخ پوستی، نمونه هایی از این معنویت های دروغین هستند.

تحقیق کنید

صفحه ۱۰۲

اجلاس هزارهٔ ادیان در آستانهٔ قرن بیست و یکم در نیویورک برگزار شد و در آن، اندیشمندانی از ادیان گوناگون جهان، گرد هم آمدند تا نقش دین را در استقرار صلح جهان بررسی کنند. به نظر شما چرا نشست های مشابه این اجلاس طی قرن بیستم برگزار نشد؟ در این باره گفت و گو کنید.

رویکرد دنیوی بعد از نسانس موجب ترویج این اندیشه بود که دین نمی تواند در زندگی انسان نقش داشته باشد و مشکلات آن ها را حل نماید و به تدریج از قلمرو فرهنگ عمومی نیز بیرون خواهد رفت اما در قرن بیستم نگاه معنوی به سطوح مختلف زندگی انسان ها بازگشت و علت آن را می توان نیاز فطری به حقایق معنوی دانست و اینکه تنها فرهنگ دینی می تواند علاوه بر نیازهای دنیوی انسان نیازهای معنوی او را نیز پاسخ دهد و از پوچ گرایی و ناامیدی انسان ها جلوگیری کند در نتیجه سازمان ملل در توجه مجدد به دین در برگزاری اجلاس هزاره ادیان در آستانه قرن ۲۱ پیش قدم شد. از دلایل عدم برگزاری نشست های دینی طی قرن بیستم، می توان به ترس و نگرانی صاحبان قدرت و ثروت از به خطر افتادن منافع اقتصادی خود و نیز زیر سوال رفتن فرهنگ دنیوی و سکولار اشاره کرد.

باهم تکمیل کنید

صفحه ۱۰۲

پیامدها	بحران های عمیق فرهنگ غرب
افول روشنگری مدرن و شکل گیری جریان های پست مدرن	بحران معرفتی
افول سکولاریسم (پساسکولاریسم) و رشد معنویت های کاذب	بحران معنویت